

навчаючи нас, що непроговорений біль обов'язково повертається. Вона нагадує: стійкість нації завжди фокусується в її пам'яті та здатності називати зло злом, не боячись ані діалектизмів, ані історичних подробиць. Таким чином, її тексти стають запобіжником від забуття і моральним компасом у боротьбі за гідність.

Велика проза М. Матіос виконує функцію «голосу пам'яті», що нещадно оголює (а не прикрашає) складні історичні злами. Письменниця прямо звертається до трагічних сторінок української історії, осмислюючи глибокі родинні драми. У цьому контексті її романи є свідченням незнищенності добра та викриття зла, що стало невід'ємною частиною формування національної свідомості.

Список використаної літератури

1. Матіос М. Вибране. Львів: ППРАМІДА, 2010. 424 с.
2. Матіос М. Майже ніколи не навпаки: сімейна сага у новелах. Львів: ППРАМІДА, 2007. 176 с.
3. Матіос М. Солодка Даруся. Київ: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2020. 208 с.
4. Харчук Р. Б. Сучасна українська проза: Постмодерний період: навч. посіб. Київ: ВЦ «Академія», 2011. С. 68-74.
5. Хода Г. Феномен жіночої прози в сучасній українській літературі. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2011. №2. С. 30-35.

Софія Сінько,

Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка
Науковий керівник – доцент Марія Наливайко

ІЗ СПОСТЕРЕЖЕНЬ НАД ОСОБЛИВОСТЯМИ ГОВІРКИ СЕЛА АВРАТИН ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Авратин (колишня назва – Гавратин Великий) - центр сільської ради. Розташоване за 20 км від районного центру м. Волочиськ та залізничної станції Волочиськ. Площа населеного пункту – 203,8 га, населення – 463 особи, кількість дворів – 204.

Існує дві версії походження назви села. За першою, поселення називалося Горатин (від «гора огорожена тином»). Після одного з набігів татар воно було повністю знищене. Згодом люди повернулись на старе місце. З того часу село стало називатися Обратин. З другої половини XVI ст. назва трансформувалася у Гавратин Великий, а з початку XIX ст. у всіх офіційних документах воно вже згадується як Авратин.

Матеріалом для цього дослідження слугували діалектні тексти, записані автором під час проходження діалектологічної практики у селі Авратин Хмельницької області. Збір матеріалу здійснювався шляхом інтерв'ювання інформаторів старшого віку – постійних мешканців села. Застосування методу непідготовленої спонтанної розмови дозволило зафіксувати автентичні мовленнєві зразки.

Виявлені та проаналізовані тексти яскраво ілюструють низку фонетичних, морфологічних та лексичних особливостей говірки села, що є характерною частиною подільського говору південно-західного наріччя.

Серед фонетичних ознак, зафіксованих у мовленні мешканців Авратина, слід відзначити:

- 1) повне чи часткове нерозрізнення ненаголошених [е], [и], [о]: при^евезли^е, по^уйіха^у, си^ло, ше^роки^й, те^нле^нв^ізор;
- 2) наявність укання та заміна [о] на [о^у] перед складом з наголошеним голосним [у], [о] або [і]: ду^рога, го^улубка, ко^урова, то^уд^і;
- 3) ствердіння приголосних перед [і], який походить з давнього [о]: стіл, тії, ніс, ніж, кінь;
- 4) також помітне ствердіння [р] перед голосними (наприклад, бура^ки, п^рамо, куче^нравий, пров^ірати), що є однією з візитівок подільських говірок;
- 5) вставний [л'] замість [й] після губних: 'жабл'ачий, здо^роўл'а;
- 6) наявність вставного [н'] після [м]: ўремн'а, м'н'асо, 'памн'ат';
- 7) наявність звукосполуки [мн] на місці [вн]: 'рімний, дам'но;
- 8) дзвінкі приголосні зберігають свою дзвінкість: дуб, д'ід;
- 9) наявність протетичних приголосних [в] та [г] перед голосними: вог'і^рки, воже^нред, воб'моче^нні, го^рати [л];
- 10) твердість приголосного [т] у дієсловах 3-ї особи однини та множини теперішнього часу, а також у 2-й особі множини наказового способу (наприклад, к'вас'ат, ви^енос'ат, за^прошуйут, сп'івайут, розда'йут, 'кажут, но^ус'іт), що є типовою рисою для цієї діалектної групи;
- 11) числівники мають такі форми: ш'тири, ш'іт'с'ат, йіден;
- 12) помітний перехід [е] в [а] у дієприкметниках минулого часу: прос^мол'ані.

У морфології подільський говір характеризується такими рисами:

- 1) вживання іменників твердої групи на відмінювання іменників м'якої та мішаної групи: ко^н'ов'і, ко^н'ом, то^варишов'і, то^варишом, до^лон'ойу;
- 2) відбувається усичення закінчень прикметників та присвійних займенників жіночого роду в родовому й давальному відмінках однини: зе^нлен'і трав'і, 'наш'і бригад'і, 'добр'і 'д'іўчин'і;
- 3) відсутність розрізнення твердої і м'якої основ прикметників: 'давний, 'л'ітний;
- 4) творення форм вищого ступеня порівняння прикметників за допомогою суфікса -ішч: доб^р'ішчий, ве^нсе^нл'ішчий;
- 5) наявність усичених форм дієслів: 'ходе, 'носе, 'робе, 'л'убе;
- 6) недоконаний вид майбутнього часу має форми: хо^дитиму, 'буду хо^дити, 'буду хо^диў.

У синтаксисі поширені словосполучення типу: п'ішоў за во^дойу, п'іс'л'а об'іду, ўз'аў но^жа, ку^пиў во^за та інше.

Лексичні діалектизми позначають місцеві реалії та побутові предмети: гос^подар – охайний чоловік, 'н'ун'а – плаксій; та^лапало, транди^ечиха – той, хто багато говорить, гоно^рова, д'іло^ва – пихата, гордовита, чванлива людина, бу^гай – здоровило (зневаж.), гни^ел'ак, л'а^дашчий – нероба (зневаж.), капа^роха – незграбна людина (зневаж.), пи^ейак – п'яниця, 'варги – назва для губ, 'темба –

назва для голови (зневаж.), гл'а|д'іти – дієслово «шукати» і його відповідники, ка|л'абуха, ба|йура – велика заглибина на дорозі, заповнена водою.

Аналіз матеріалів, зібраних у селі Авратин Хмельницької області, переконливо доводить, що говірка цього населеного пункту є яскравою, типовою і водночас унікальною складовою подільського говору південно-західного наріччя української мови. Вивчення мовлення старшого покоління, зафіксованого методом спонтанної бесіди, дозволило виявити глибоко вкорінені риси, що характеризують цей діалект на всіх рівнях.

Список використаної літератури

1. Матвіяс І. Г. Українська мова і її говори. Київ : Наукова думка, 1990. 163 с.

Андріана Стахів,

andrianastakhiv@gmail.com

Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка,

Науковий керівник – доктор філософії в галузі філології,
викладач Юлія Костюк

ТЕРМІНОЛОГІЧНА ЛЕКСИКА У НАУКОВО-ПОПУЛЯРНІЙ КНИЗІ АНДРІЯ СЕМ'ЯНКІВА «МЕДИЦИНА ДОКАЗОВА І НЕ ДУЖЕ»

Сучасна епоха характеризується стрімким розвитком науки й техніки, що зумовлює активне оновлення та розширення лексичного складу мови, зокрема через формування й функціонування терміносистем у різних галузях знань. У цьому контексті важливо розуміти такі базові поняття як «термін» та «термінологія». А. Загнітко визначає терміни як «номінативні одиниці – слова або словосполуки, використовувані для точного, максимально однозначного визначення понять, які утворюють специфіку різних галузей науки й техніки» [1, с. 806-807]. Відповідно, термінологія має три значення: 1) сукупність термінів, що позначають поняття конкретної наукової чи виробничої галузі; 2) те саме, що термінознавство; 3) сукупність термінів у мові загалом [1, с. 808].

Сьогодні межі функціонування термінології значно розширилися завдяки Інтернету та активному впливу цифрових медіа, що створює нові можливості для науково-популярної літератури, де терміни відіграють важливу роль у точному представленні наукових знань. У таких виданнях спеціалізована лексика адаптується для широкої аудиторії, поєднуючи точність визначень зі зрозумілістю подачі матеріалу, що дозволяє читачеві краще орієнтуватися в сучасних наукових концепціях. Ці особливості добре ілюструє книга Андрія Сем'янків «Медицина доказова і не дуже», де можна побачити, як наукові терміни інтегруються у науково-популярний текст, забезпечуючи його водночас інформативність і зрозумілість для широкої аудиторії.

Особливої уваги в цьому контексті заслуговує медична термінологія, адже саме вона становить ядро лексичної системи книги Андрія Сем'янків та є засобом точного відтворення змісту наукових понять. Медична термінологія вирізняється низкою специфічних рис, які необхідно враховувати під час її дослідження та аналізу. Її найважливішою характеристикою є однозначність: